

Knipsels uit De Gelderlander over 1e plannen en latere uitvoering Kaasfabriek Herwen

Voorlopige versie

Gelderlander 1891-10-24

* HERWEN EN AERDT, 21 Oct. Voor een talrijk, belangstellend publiek, onder hetwelk zich een 20-tal boter- en kaasmakers bevonden, had bij Mej. de Wed. Voss aan het Aerdtsche Veerhuis de aankondigde lezing van den heer Van Weijdom Claterbos plaats. Op ongeunstelde, duidelijke wijze gaf de spreker verscheidene beharigenswaardige wenken ten opzichte van het melken, het bewaren der melk, het karnen, het bereiden der boter enz. enz. ten beste. Hij wees op de vele, als het ware ingekankorde gebreken bij het bereiden van de boter en de kaas, en drukte den wensch uit, dat de boerinnen met de onde, reeds lang veroordeelde, routine zonden breken in het belang harer reputatie, maar vooral ook in het belang van hare beurs.

Na nog eenige gedane vragen met de meeste bereidwilligheid te hebben beantwoord, werd den heer Claterbos door den heer Th. v. d. Sandt namens allen hartelijk dank gezegd voor den genotvollen avond. Het plan bestaat, om een cursus voor boter- en kaasbereiding met een 20-tal vrouwelijke leerlingen in deze Gemeente te openen.

Gelderlander 1892-05-10

* HERWEN EN AERDT, 8 Mei. Heden middag had ten 4 ure ten huize van Mejuffrouw de Wed. Voss aan het Aerdtsche Veer een vergadering plaats, waarin door den heer Carel Peters uit Lobith ter sprake werd gebracht, of eene onderlinge boterfabriek, hier ter plaatse op te richten, levensvatbaarheid zou hebben. Vele landbouwers uit Pannerden, Herwen en Aerd en Lobith gaven door hunne tegenwoordigheid bewijzen van belangstelling in deze voor allen zoo hoogst nuttige zaak. Er werd dan ook eene commissie van 6 leden gekozen, die een voorloopig onderzoek omtrent het welslagen van deze onderneming zal instellen.

Gelderlander 1895-05-25

Nu er bij de Duitse regeering op wordt aangedrongen de grenzen te sluiten, ook voor uitvoer van melk, heeft ook het bestuur der Geldersch-Overijselsche maatschappij van landbouw den minister van buitenlandsche zaken verzocht te trachten die **sluiting** te voorkomen.

Daargelaten — zoo luidt het adres — dat de fabrikanten, die deze melk verwerken, er reeds bij het aangaan der contracten, door het bepalen van zware boeten, afdoende voor gewaakt hebben dat de leveranciers melk van gezond vee leveren, zou de **sluiting** der grenzen voor vele onzer grensgemeenten een allerbelangrijkste schade veroorzaken. Wij ontvingen toch opgaven dat aan de kaasfabriek te Elten melk wordt geleverd uit de Nederlandsche plaatsen Herwen en **Aerdt**, Spijk, Babberich en Oud-Zevenaar en wel in April, Mei en Juni per dag 4000, Juli en Augustus 3000, Sept., October en November 2000 en December, Januari, Februari en Maart 1000 liter. In de eerstgenoemde 8 maanden wordt gemiddeld betaald 5 c. per liter, in de overige iets meer, tot soms 6 c. per liter. Uit de gemeenten Ubbbergen en Millingen wordt pl. m. 6000 liter per dag naar een Duitse **boterfabriek** even over de grenzen verzonden.

Aan het adres is eene bijlage toegevoegd luidende: Volgens nader ontvangen opgaven worden gemiddeld dagelijks uit het gebied der G. O. M. v. L. aan de navolgende op Duitsch gebied gelogen fabrieken geleverd: te Anholt 6000, Emmerik 000, Zijlich 4000, Elten 8000 en Kleef 1000 liter. Bovendien wordt uit de gemeenten Gendringen en Bergh nog 4 à 5000 liter uitgevoerd.

Gelderlander 1895-II-27

Te Zyllich was dit jaar door de Gebroeders Reintjes, uit Kleef, een kaasfabriek opgericht, welke ruim 80 duizend gulden gekost heeft. De benoodigde melk werd grootendeels geleverd door Nederlandsche grensdorpen.

Toen nu Donderdag jl. de verbodsbepaling van invoer van melk uit Nederland officieel bekend werd, zijn de heeren Reintjes dadelijk op audiëntie gegaan bij den Regeeringspresident te Dusseldorp, met het gevolg dat voor de kaasfabriek te Zyllich de invoer van melk voorlopig weer is toegestaan. Genoemde heeren hebben terstond aan hunne Nederlandsche leveranciers laten bekend maken, dat zij de melk weer op de fabriek konden brengen, hetgeen sinds Zaterdag dan ook reeds is gebeurd. De melk mag echter niet meer door de veehouders zelven worden aangevoerd, doch door een daartoe aangestelden vasten voerman. Enkele leveranciers, die reeds een nieuw contract met een Nijmeegsche fabriek hadden gesloten, geraken nu in moeielijkheid.

Wellicht zullen meer fabrieken aan de grenzen het voorbeeld van de heeren Reintjes volgen, of hebben dit reeds gedaan. Door verschillende belanghebbenden in de Rijnprovincie is aan de regeering-presidenten verzocht, een beperkt grensverkeer voor melk toe te staan, zooals dat ook geschiedt voor het vee (grensweidenverkeer).

Wordt aan den wensch der grensfabrikanten tegemoetgekomen, dan zal de schade van het verbod van melkinvoer voor de Nederlandsche grensbewoners zeer gering zijn.

Naar Kleef mag nog niet worden geleverd.

N. v. d. D.

Gelderlander 1907-02-21

Herwen en Aerdt. Naar men aan de „Arnh. Ct.“ van bevoegde zijde mededeelt, zal door den heer Albert Wöhrmann te Wesel, eigenaar der stoomzuivelfabriek „de Lijmers“ te Zevenaar in de gemeente Herwen en Aerdt een **kaasfabriek** worden opgericht. De landbouwers uit Herwen en Aerdt en Pannerden hebben de levering van melk hunner koeien toegezegd.

Gelderlander 1907-06-18

LAND- EN TUINBOUW.

Veeteelt.

Men schrijft ons uit **Aerdt**:

*De bekende stier „Menelik“, Ned. Rundvee stamboeknummer 6945, van de veefokkers Heiltjes op 't „Huis **Aerdt**“, werd deze week geleverd aan een veehandelaar te Nijmegen en aldaar geslacht. Deze stier werd bekroond in 1904, 1905 en 1906 telkens met eene Rijks- en Provinciale premie tot eene zamenlijk bedrag van f 826.

Dit bijna volmaakte dier behoorde tot het Friesch-Hollandsch veeslag, vertoonde de edele en kenmerkende, typische eigenschappen van dit ras, was daarbij buitengewoon mooi en evenredig gebouwd, had een prachtigen vleeschvorm en woog geslacht 700 kilo, voorwaar een ideaal dier voor de Geldersche rundveefokkerij.

De eigenaars hadden wellicht nog meerdere jaren dit dier behouden, indien zij er niet in waren geslaagd, verleden herfst in Friesland een jongen eerste-klasse stier aan te koopen, die dit jaar werd bekroond met eene Rijkspremie van f 100 en een Provinciale van f 50.

„Menelik“ was thans 4 jaar oud en dus wel rijp voor de slachtbank; het blijft echter jammer, en is tevens eene groote fout in de Geldersche veefokkerij, dat dergelijke zeldzame dieren worden geslacht want het kan veel, zeer veel nut stichten, door eerste klas dieren enkele jaren langer voor de fokkerij te bewaren.

Wanneer zullen de fokkers dit begrijpen en vereenigingen gaan oprichten met het doel het beste te behouden?

De commissies adviseeren dan ook geregeld, om aan vergunningen, als de hier bedoelde, voorwaarden te verbinden, waardoor zoowel het een als het ander bezwaar wordt ondervangen, terwijl bovendien verbranding van het centrifugeslib der zuivelfabrieken op hygiënische gronden krachtig wordt voorgestaan.

Dat men deels door den aanleg van vloeiveelden, deels door dien van septic-tank-inrichtingen heeft getracht en nog tracht het afvalwater der zuivelfabrieken onschadelijk te maken, is hierboven reeds bemerkt.

Over afzonderlijke inrichtingen hier nog enkele bijzonderheden.

Aan klachten over verontreiniging van meerdere waterloopen te Varsseveld door het afvalwater uit de **zuivelfabriek** aldaar trachtte de te Doetinchem zetelende commissie tegevoet te komen door aan de directie in overweging te geven den aanleg eener vloeiveide, waarmede aan een soortgelijke fabriek te Silvolde uitmuntende resultaten waren verkregen.

Met betrekking tot de oprichting eener stoomzuivelfabriek te **Herwen** en de uitbreiding eener bestaande te Angerlo adviseerde de te Doesburg zetelende commissie de betreffende gemeentebesturen, die nl. van **Herwen** en Aerdts en van Angerlo, om aan de vergunning te verbinden de voorwaarde, dat het afvalwater der fabriek op zoodanige wijze moet verwijderd worden, dat geen verontreiniging van eenig openbaar water plaats vindt en geen stank wordt verspreid. Zuivering van het afvalwater door eene septic-tankinstallatie werd daarbij aanbevolen.

Gelderlander 1912-01-15

§ HERWEN en AERDT. De alg. verg. van aandeelhouders van de hengsten associatie **Herwen** en Aerdt had Woensdag ten huize van den heer R. van Embden te Lobith plaats.

Vooreerst was aan de orde de rekening en verantwoording. De rekening sloot met een batig saldo van f 970,28.

Bij de verkiezing van het bestuur werden de aftredende leden J. Meurs, G. Lamers en Jb. Terhaardt herkozen.

Het derde punt om Vampa te verkoopen werd met groote meerderheid van de hand gewezen. Voor de besteding van den dekbeugel waren drie biljetten ingediend. Laagste was de heer H. Goris te **Herwen**, wiens aanbod voor f 245 werd aangenomen. Het dekgeld werd vastgesteld op 10 gulden voor aandeelhouders en 12 gulden voor niet aandeelhouders.

Na afloop der vergadering verzocht de heer Rademaker uit Lobith het woord en wees, onder algemeen applaus, op het nut van eene coöperatieve **kaasfabriek**.

Eenstemmig werd besloten Woensdag 17 Januari een vergadering te houden in café 't Bergje, waar de heer R. zijn plannen nader zal uiteenzetten.

De hoofdidee van den heer R. was de gelden, die op het Schiereiland verdiend worden moeten ook hier blijven. Zullen onze landbouwers zich vereenigen, met deze gezonde stelling of zullen zij nog voortgaan de melk hunner koeien te leveren aan buitenlandsche industriëelen?

De Hollandsche centen moeten in Holland blijven. Dat is eene gezonde politiek.

Gelderlander 1913--8-31

*AERDT. Den 8sten September a.s. hoopt de oudste ingezetene van onze gemeente, Johannes Hendriks alhier, zijn 99sten verjaardag te vieren. De man, die zijn brood niet in ledigheid heeft gegeten geniet nog een goede gezondheid; niettemin drukt de last der jaren hem in niet geringe mate: hij is erg doof en trekt zich blijkbaar niet veel meer van de buitenwereld aan. Voor eenige jaren deed hij nog betrekkelijk groote wandelingen en de **kaasfabriek**, die indertijd de heer **Wohrman** uit **Wesel** liet bouwen, trok zijne belangstelling in hooge mate en had dagelijks bij gunstig weder bezoek van den ouden, braven man. 't Is te hopen, dat hij in 1914 zijn honderdsten verjaardag zal kunnen vieren. Een groote en merkwaardige feestdag zal het dan den 8sten September van dat jaar voor ons dorp in het bijzonder zijn en voor de gemeente in het algemeen.

Gelderlander 1914-02-01

§ HIERWEN EN AERDT. Verschillende melkleveranciers zijn den laatsten tijd niet tevreden met den prijs, die door de heer **Wörmann** voor hun melk wordt betaald. Daarom wordt eene vergadering gehouden op **Woensdag 4 Februari** in het café van den heer **H. Goris** 's avonds 6 uur.

Men wil trachten de leveranciers te vereenigen in een bond, welks bestuur dan met de roomboter-kaasfabriek een collectief contract kan aangaan.

Daardoor zouden dan ook alle onderonsjes en stille overeenkomsten den kop worden ingedrukt. De eendrachtige samenwerking onzer landbouwers, die wij bij de vergadering der hengsten associatie waarnamen, doet ons ook van deze bijeenkomst het beste hopen.

Gelderlander 1914-04-03

* HERWEN. Onlangs hadden wij reden ons te verheugen dat wij eindelijk geheel en al van het overvloedige water zouden verlost zijn. Maar thans kwam weder de jobs-tijding: „Keulen nieuwe was!“ Het gevolg hiervan was, dat de weg naar en over het **Aerdsche veer** weder onder water kwam te staan en de voertuigen zoodoende niet meer konden overgebracht worden. 't Een en ander veroorzaakt weder eene groote stoornis in het verkeer met de buitenwereld. Alleen voetgangers kunnen nog, zooals altijd, zelfs bij den hoogsten waterstand en ruw weder geschiedde, per roeiboort overgezet worden. In den Dorpspolder staat op sommige plaatsen nog veel kwelwater, dat langzaam moet wegzinken, daar het stoomgemaal niet bij machte schijnt te zijn dit weg te malen. Op die gronden zal het nog wel een tijd duren, eer er met de werkzaamheden kan begonnen worden.

Gelderlander 1914-08-14

Stop gezet.

* De boter- en **kaasfabriek te Horwen**, van den Heer A. Wöhrmann te Wazel is stop gezet tot schade en ongerief van de melk-leveranciers. De meesten toch hebben geen materiaal, om zelf boter en kaas te kunnen bereiden.

Gelderlander 1916-02-08

* HERWEN EN **AERDT**. Onze handelaars in brandstoffen konden in de laatste maanden geregeld hunne briketten, gruis en kolen via Elten naar deze gemeente halen. Dit is sedert eenige dagen weer verboden. Reeds zag een kolenhandelaar zich genoodzaakt de waggons, die voor hem in Elten waren aangekomen, naar den afzender terug te laten gaan. Nu hebben zich de handelaars gewond, op raad van de Deutsche leveranciers, naar het Rijkskolendistributie-Bureau, Javastraat, Den Haag. In hoeverre dit bureau onze steenkolenhandelaars ter wille zal zijn, moet de tijd leeren. De handelaars derven hun winst, de kleine burgers, die met een mudje hun voorraad op doen, zitten zonder brand. Wie helpt die luidjes uit den brand?

Bron: De Gelderlander 1917-03-04

Kaasfabriek Herwen en Aerdt en de kleine Landbouwer!

Mijnheer de redacteur !

Mag ik een plaatsje voor onderstaande regelen in uw veelgelezen blad ? Bij voorbaat mijn dank.

1 Maart jl. is de kaasfabriek te Herwen aan de nieuwe eigenaren overgegaan, en geworden associatie kaasfabriek „Herwen en Aerdt”.

Oorspronkelijk dacht men, dat ofwel de in 't zicht zijnde nieuwe fabriek, ofwel de thans gekochte fabriek – die van Wöhrmann – op zuiver coöperatieven grondslag zou werken, doch door verschillende dingen en vooral door de thans bestaande bepalingen is het aan den kleinlandbouwer vrijwel onmogelijk gemaakt van 't saldo der onderlinge te profiteeren. Er is n.l. een bepaling, dat men, moet contracteeren voor een quantum van 50 liter melk per dag, met een speling 50 pct. naar boven en naar beneden. Dus voor 50 liter gecontracteerd, kan men leveren maximum 75 liter en minimum 25 liter.

Treedt men buiten deze grenzen dan zal boeten kunnen worden toegepast. Nu is, naar ik hoor, de gelegenheid opengesteld in combinatie met 2 of meer kleine landbouwers voor 50 L, te contracteren, om zoodoende aandeel in de opbrengst der fabriek te hebben. Nu is dit laatste m.i. z. niet zoo praktisch als 't wel lijkt; zoodra er eenige kentering in 't twee of viertal komt, loopt 't contract spaak, want vandaag kan Piel niet met Jan en morgen omgekeerd. De meeste kleine landbouwers zullen wel uitgesloten blijven; toch moest dit én voor de fabriek én voor de kleine landbouwers niet zijn . Een boter- en kaasfabriek in dit district kan m.i.z. een reuzenfabriek zijn en prachtig werken, indien iedere landbouwer, groot en klein, er belang bij heeft en dit moet zijn, financieel belang. Nu kan de grote landbouwer wel redeneeren: „allen moeten aan onze fabriek leveren, waar moeten de overigen met de melk heen?”. Zou dit thans in dezen benarden tijd het geval zijn, zoo betwijfel ik toch, of dit in normalen omstandigheden het geval zal blijven.

Wat zou er moeten gebeuren om ieder te doen profiteeren van de onderlinge fabriek, en deze tot den grootst mogelijken bloei brengen.

De kleine landbouwers moeten zich voor dat doel organiseeren; wat men alleen niet kan, gaat met vereende kracht. Hier is het een arbeidsveld voor de bestaande veefonds van Pannerde, Herwen en Aerdt en Lobith. Zou het niet kunnen, dat van elk veefonds, ofwel gezamenlijk, een afdeeling wordt opgericht, ten doel hebbende: te bewerken den hoogst mogelijken prijs voor de melk te bekomen, door aansluiting bij de onderlinge fabriek „Herwen en Aerdt” of op andere manier. Aansluiting bij de kaasfabriek is m.i. én voor de Fabriek én voor de kleine landbouwers een behoefte. Gezamenlijke deelname is voor deze laatste tevens een verlichting, 't geen blijkt uit 't volgende:

Gemiddeld rekende men 10 L. per koe. Het minimum waarvoor gocontracteerd wordt is 50 L per dag; zoodat men 4 koeien moet bezitten om te allen tijde aan de bepalingen te kunnen voldoen. Contracteert men voor 50 L, dan beaalt men $50 \times 2 = f 100$ inleg.

Vier landbouwers met één koe kunnen in combinatie een contract afsluiten en betalen dus ook $f 100$ inleg of $f 25$ per koe. een groote landbouwer met 10 koeien zou dus $10 \times 25 = f 250$ betalen, doch door de 50 pCt. speling in de levering redeneert die anders en zegt teken voor 10×10 L. = 100 L. heb dan 't recht 100 L. te leveren en betaalt alsdan $100 \times 2 = f 200$ inleg.

Dit is dus $f 20$ per koe. Een vereeniging met veel koeien zal dus een verlichting zijn in de directe kosten. 100 landbouwers met één koe ieder, zouden zich om aan de bepalingen te voldoen in 25 groepen van vier moeten aansluiten en dus contracterem voor $25 \times 50 = 1250$ L. melk per dag en daarvoor storten $1250 \times f 2 = f 2500$. Dezelfde 100 landbouwers gezamenlijk aangesloten zouden voor $100 \times 10 = 1000$ L. kunnen contracteeren en daarvoor storten $1000 \times 2 = f 2.000$. Daar van de gestorte gelden wel procenten zullen worden uitgekeerd, kan men bovengenoemde besparing geen voordeel, doch wel directe verlichting en gemak noemen. Hoe grooter het aantal koeien, hoe meer speling in de totale levering per dag en des, te minder aan hooge inlegsom verbonden. Ik heb hier geschreven 't geen ik van een nieuwe onderlinge hoorde en hoop, dat dit schrijven moge bewerken, dat de bestaande veefondsvergaderingen oproepen van elk fonds een afdeeling „Melkvereeniging” worde opgericht, afgevaardigden worden benoemd, om te onderhandelen met de kaasfabriek „Herwen en Aerdt” en zodoende bewerken, dat een ieder gelegenheid heeft met genoeg te leveren aan genoemde fabriek tot groei en bloei van deze en tot voordeel van allen.

H.L. Hendriks.

Herwen, Maart 1917